

TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) SOCIAL SCIENCES
EXAMINATION: MAY – 2024
SECOND SEMESTER
Subject: Economics of Labour (EC-202)

Date: 03/06/2024

Total marks: 100

Time: 10.00 am to 1.00 pm

Instructions: 1) Attempt any *Five* questions.
2) All questions carry **equal (20)** marks.

- Q. 1)** What are the causes of low labour productivity in developing countries? Discuss Measures to improve labour productivity. (20)
- Q. 2)** Write the meaning of discrimination. Discuss various types of Labour discrimination. (20)
- Q. 3)** Discuss characteristics of the labor market in developed and developing countries. (20)
- Q. 4)** Explain the Causes of and measures for unemployment in India (20)
- Q. 5)** Define Labour welfare? Significance and Labour welfare facilities in India. (20)
- Q. 6)** Define Labour Mobility? Explain the causes of Labour Mobility. (20)
- Q. 7)** Explain the significance of trade union in India. (20)
- Q. 8)** Define social security? Discuss the Scope and Evolution of social security. (20)
- Q. 9)** What is discrimination? Explain direct and indirect effects of discrimination in Detail. (20)
- Q.10) Write Short notes. (Any Two) (20)**
- a) Labour mobility
- b) Characteristics of unorganized labour
- c) Labour Welfare
- d) Features of trade union

मराठी रूपांतर

सूचना : १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. २) सर्व प्रश्नांना समान गुण (२०) आहेत.

- प्र. १)** विकसनशील देशांमध्ये कामगारांच्या अल्प उत्पादकतेची कारणे आणि कामगार उत्पादकता सुधारण्यासाठी उपाय योजना यावर चर्चा करा. (२०)
- प्र. २)** भेदभावाचा अर्थ लिहा. विविध प्रकारच्या श्रमिक भेदभावांवर चर्चा करा. (२०)
- प्र. ३)** विकसित आणि विकसनशील देशांमधील श्रम बाजाराच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. (२०)
- प्र. ४)** भारतातील बेरोजगारीची कारणे आणि उपाययोजना स्पष्ट करा (२०)
- प्र. ५)** कामगार कल्याणाची व्याख्या करा? भारतातील महत्त्व आणि कामगार कल्याण सुविधा स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ६)** श्रम गतिशीलता म्हणजे काय ? श्रम गतिशीलतेची कारणे स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ७)** भारतातील कामगार संघटनेचे महत्त्व स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ८)** सामाजिक सुरक्षिततेची व्याख्या लिहा ? सामाजिक सुरक्षेची व्याप्ती आणि उत्क्रांती यावर चर्चा करा. (२०)
- प्र. ९)** भेदभाव म्हणजे काय? भेदभावाचे प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा (२०)
- प्र. १०) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) (२०)**
- अ) श्रम गतिशीलता
- ब) असंघटित कामगारांची वैशिष्ट्ये
- क) श्रमिकांचे कल्याण
- ड) कामगार संघटनेची वैशिष्ट्ये